

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Hermes Theologicvs, Id est Synopsis totius Theologiæ, perspicuè, doctè, subtiliter, ac breviter discussa

Et In octo Partes ... distincta ...

De Deo Vno, & Trino

Vindalium, 1646

Sect. II. De libertate voluntatis diuinæ.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38742

quens verò sed absoluta dei voluntas
semper est efficax, ita vt infallibiliter e-
ueniat, quidquid deus ea voluntate vult:
voluntati enim eius quis resistet? Rom.
9. Cuius ratio sumitur ex omnipoten-
tia virtutis diuinæ, quæ à nulla creatura
impediri potest, vnde si homo non facit
quod Deus vult voluntate antecedente,
Deus facit in illo, & de illo quod vult
voluntate consequente; ex illius pecca-
tis efficaciter colligendo gloriam suam.

 SECTIO II.

De libertate voluntatis diuinæ.

CONCLUSIO I.

IN deo ponenda est libertas, eaque cō-
sistens non in indifferentia iudicij sed
in indifferentia ipsius voluntatis poten-
tis eligere hoc aut illud.) Prima pars
est certa ex Scriptura quæ multipliciter
denotat in deo esse libertatem, vt cum
ait deum facere quicquid vult, diuidere
singulis prout vult, saluare quos vult,
&c. Ratione etiam ostenditur, quia po-
nenda est in deo omnis perfectio sim-

pliciter simplex, qualis est libertas, utpote quæ melior est ipsa quàm non ipsa, nec maiori repugnat perfectioni. Confirmatur nam omnes crearurarum perfectiones ponendæ sunt in deo, detractis imperfectionibus, at libertas magna est perfectio in Angelis & hominibus, quare potiori titulo in deo constitui debet.

Secunda pars ostenditur, tum quia omnia Scripturæ & SS. Patrum testimonia; quibus probari solet deum esse agens liberum, libertatem illius explicant, non per iudicij indifferentiam, sed per indifferentiam ipsius volûtatis potentis velle & non velle, agere & non agere; tum quia illud non potest sufficere ad libertatem dei, quod ne ad nostram quidem sufficit: at quis dicat hominem eo ipso esse liberum, quo iudicat obiectum aliquod esse ex se indifferens, seu posse eligi & non eligi, etsi non habeat voluntatem indifferentem ad illud eligendum vel non eligendum, sed necessario illud amplecti debeat, aut necessario respicere?

Certè si hoc ita se habet, falluntur omnes Philosophi qui vno ore fatètur; etsi radix libertatis sit in intellectu, ipsam tamen libertatem formalem consistere in voluntatis indifferentia ad utrũ-

libet. Falluntur omnes Controuersistæ, qui docent, hæreticos huius temporis destruere libertatem, cum ipsi non adeò stulti sint, ut negent prædictam iudicij indifferentiam; satis enim experiuntur se non habere iudicium dictans quicquid faciunt esse necessario faciendum, & alioqui ingenuè fatentur se videre meliora, probareque & deteriora sequi. Falluntur denique Scholastici quatenus communiter affirmant, vel supponunt ut certum, voluntatem creatam posse à deo necessitari ad agendum, etiam supposita iudicij indifferentia; & sanè quæ ratio afferri potest, cur deus qui est infinitæ virtutis, non possit me adigere ad concipiendam necessario, & sine libertate volitionem dandi eleemosynam, etsi intellectus mihi repræsentet rationes pro vtraque parte contradictionis, nec dicat eleemosynâ esse hic & nunc necessario erogandam? Vide plura hac de re in suavi Concordia disp. 2. sect. 3. n. 2.

CONCLUSIO II. Deus à sua scientia non determinatur quoad exercitium, ut hoc vel illud velit aut non velit, sed manente eadem scientia necessaria ad aliquid agendum, potest illud non agere.) Est cõmunis contra recentiores Thomistas, qui in nobis constituunt iu-

dicium practicum quo posito necesse sit nos operari, & idem dicunt de Deo; sed contrà, male in nobis ponitur iudicium prædictum, ergo multo magis Deo denegandū est, sequela patet quia Deus multo magis est independens à re voluta quàm homo, huic autem independentiæ valde repugnaret iudicium illud, si esset in Deo: omnino mihi expedit vt mundum producam, vel vt Petrum prædestinem, &c. quia sic creaturæ viderentur Deo aliquo modo necessariæ. Antecedens ostenditur, primò quia S. Thomas q. 64. de veritate art. 2. ponit in brutis quãdam actionum indifferentiam, quàm docet non sufficere ad libertatem, coquòd bruta mouentur per iudicium determinatum ad vnum: Et ibidem nostrã libertatẽ ita defendit, vt nõ modo velit, liberũ esse voluntati respuere, quod ipsi proponitur ab intellectu, sed etiam quod illa possit iudicium flectere quò voluerit, vt sic eligat quod magis arriserit: tantum abest vt puret, ad liberam volitionem requiri iudicium ad vnum determinatum, & ab ipsa voluntate independens.

Secundò prædictum iudicium tollit vsum libertatis, ergo reiiciendum est, probatur antecedens, nam ex communi

sententia necessitas antecedens tollit
 vsum libertatis, & sola consequens cum
 eo cohæret: ar si daretur iudicium illud
 practicū independens à voluntate, ex eo
 sequeretur necessitas agendi antecedēs;
 siquidem talis est necessitas quæ oritur
 ex suppositione antecedente, seu quam
 ponere aut tollere non pendet à nostra
 libertate.

Tertiò denique quod voluntas possit
 velle aliquid, etsi intellectus pensatis
 omnibus non iudicet id esse absolutè
 amplectendum, talemque volitionem nō
 imperet, patet, tum quia si occurrūt duo
 media omnino æqualia, poterit voluntas
 vnum eligere, relicto alio; tum quia
 etiam quando media sunt inæqualia,
 potest eligi quod minus vtile iudicatur:
 tum quia sæpe voluntas eligit id, quod
 intellectus hîc & nunc omnibus pensa-
 tis, absolutè iudicat esse fugiendum.

Nota non opus esse, quoties voluntas
 peccat, intellectum errare iudicando,
 hîc & nunc absolutè melius esse pecca-
 re, quàm non peccare: sic enim nemo
 peccaret, quin esset hæreticus: aliunde
 tamen peccatorem errare, quatenus non
 sufficienter considerat quæ à malo opere
 possent illum auocare, & de hoc errore
 posse intelligi verba illa Prouerb. 14.

Errant qui operantur malum, nisi ea malis de errore morum intelligere.

CONCLUSIO III. Deus seipsum amat necessario, item creaturas posibles, existentes verò liberè, & tamen immutabiliter.) Prima pars probatur, tum de amore quoad specificationem, quia aliquid amare necessario quoad specificationem est non posse circa rem illam exercere actum odij. At deus non potest circa seipsam exercere actum odij, cum nullam in se rationem mali deprehendere possit, sed potius summam bonitatem; tum de amore quoad exercitium, nam cum deus se perfectissime comprehendat, neque ab actuali sui cognitione abstinere possit, videatque se esse infinite amabilem, & nihil deprehendat propter quod non semper actu ametur, consequens est eum se necessario amare quoad exercitium.

Dices, nonne potest deus cessationem ab actuali sui amore, interdum apprehendere ut bonam, verbi causa, ad experiendam suam libertatem? Respondeo negative, tum quia ea cessatione posita, sequeretur eum mutari: tum quia deus non esset perfecte beatus, eò quod ad perfectam beatitudinem requiritur actualis amor summi boni.

Secunda pars ostenditur de utroque amore: de priori quidem, quia creaturæ possibles cum ut sic, habeant aliquam bonitatem, neque ullam includant rationem mali, non possunt odio haberis; quare Deus illas amat necessario, quoad specificationem. De posteriori verò, quia cum res sint possibles; antequam Deus statuatur eas creare, amor quo eas diligit, antecedit quodcunque decretum illius liberum, adeoque est necessarium quoad exercitium, nec potest non esse in Deo; siquidem in eo statu res possibles habent aliqualem entitatem, secundum quam terminant cognitionem Dei; & consequenter aliqualem bonitatem, secundum quam terminant simplicem affectum divinæ voluntatis, qui proinde non potest non esse necessarius.

Confirmatur, nam Deus necessario intelligit creaturas possibles, ergo & necessario easdem diligit. Sequela patet, quia sicut Deus non potest seipsum comprehensivè cognoscere nisi simul cognoscat omnia possible; ita nequit seipsum comprehensivè amare, id est, secundum totam latitudinem suæ amabilitatis, quin etiam res omnes possibles diligit, affectu aliquo complacentiæ. Sicut enim non potes comprehendere

artem alicuius, nisi ipsum artefactum cognoscas; ita fieri nequit, ut artem illam perfecte diligas, quin simul tibi aliquo modo placeat opus, quod tuis ab ea prodire posse.

Dices, si Deus necessario amaret res possibles, sequeretur eum determinari ab illis, quod absurdum est. Respondeo negando id sequi, sicut enim Deus à sua veritate determinatur, ad cognoscendas res possibles; ita à sua bonitate determinatur, ad eas diligendas.

Tertia pars suadetur, quia Deum amare creaturas existentes, hoc est eum efficaciter velle ut existant, & vi talis volitionis eas in tempore producere: at Deus res non producit ad extra necessario, sed liberrimè, ergo liberè amat creaturas existentes, seu quoad actualem earum existentiam: minor est de fide, & probatur breuiter contra Vucleffum, quia si Deus ageret ad extra ex necessitate naturæ, nullum actum liberum posset exercere, cum liber non sit circa seipsum, aut circa creaturas possibles, adeoque non esset agens liberum, contra superius dicta: & rursus nulla ab eo esset creata causa libera, quia nullum esse potest agens liberum per participationem, si non sit agens liberum per essentiam,

à quo talis perfectio participetur.

Ultima pars ostenditur, 1. ex Scriptura, Prouerb. 19. Multæ cogitationes in corde viri, voluntas autem Domini permanebit. Et Hebr, 6. volens Deus ostendere immobilitatem consilij sui 2. ex August. 12. Confess. cap. 15. vbi ait, Deum non velle modo hoc, modo illud: sed semel, & simul, & semper velle omnia quæ vult, non iterum, & iterum; neque nunc ista, nunc illa: neque velle postea quod nolebat, aut nolle quod prius volebat: quia talis voluntas mutabilis est, & omne mutabile æternum non est, Deus autem noster æternus est 3. ratione, nam voluntas Dei libera spectari potest, vel secundum entitatem suam, vel secundum terminationem ad tale obiectum: at neutro modo mutari potest, non primò, cum sic idem sit ac substantia Dei; nec secundo, tum quia voluntas inconstans indicat naturam realiter mutabilem; tum quia voluntatis leuitas dicit saltem quandam mutationem moralem, à summa Dei perfectione alienam.

Dices, eum non esse inconstantem, qui ob rationem aliquam magni momenti, sententiam mutat. Respondeo hoc verum esse, quando talis ratio non fuit præui-

sa, aut non satis penetrata, quod in Deo locum non habet. Quod autem dixit Deus Genes. 6. Pœnitet me fecisse hominem, intelligi debet quoad effectum, non quoad affectum: quia Deus deleuit hominem quem creauerat, ac si verè doluisset se eum creasse.

CONCLUSIO IV. Libera volitio Dei non est denominatio extrinseca, aut respectus rationis, neque perfectio realiter distincta ab essentia diuina sed ipsamet volitio necessaria qua Deus amat seipsum, quatenus ita terminatur ad creaturas, vt posset ad eas non terminari.) Prima pars probatur, nam libera volitio est aliquid Deo intrinsecum, cum sit actus vitalis & immanens, ergo non potest consistere in denominatione extrinseca, orta à productione creaturarum, quatenus ita producantur vt poterint non produci. Confirmatur, quia prius est quòd Deus velit creaturas liberè, quàm quòd eas producat; cum ideò illas producat, quia vult eas liberè, & non vice versa: ipsaque volitio libera fit æterna, & productio temporalis.

Secunda pars ostenditur, nam Deus à parte rei liberè vult, idque ab æterno, adeòque ante operationem intellectus

fringentis respectus rationis, ergo volitio Dei libera non potest siue totaliter, siue partialiter constitui per tales respectus: præsertim quia sunt Deo extrinseci, & supponunt res producendas, ac proinde quod Deus liberè velit eas producere.

Tertia pars suadetur, quia si actus liber est aliquid distinctum realiter ab essentia diuina, sequitur Deum esse cõpositum, habere potentialitatem, non esse summè perfectum, quæ & similia admitti non possunt; neque putes ista incommoda vitari, si quis dicat cum Caietano, actum liberum ita addere perfectionem realem diuinæ essentiæ, vt cum ea perfectè identificetur, eò ipsò quod illi aduenit; siquidem intelligi nequit, ens aliquod possibile & contingens perfectè identificari cum diuina essentia, quæ est ens absoluta necessitate existens.

Quarta denique pars ex dictis colligitur, nam volitio libera Dei, vel est totaliter in Deo, vel constituitur & completur per aliquid extrinsecum; hoc posterius reiectum est, ergo prius illud affirmari debet. Rursus si volitio libera est totaliter in Deo, vel ea addit realitatem aliquam supra volitionem necessariam,

vel non, primum apertè falsum est, vt ostendimus, ergo secundum admitti debet: quare cum volitio necessaria, vt sic, nullam dicat libertatem, consequens est liberam volitionem Dei esse ipsammet volitionem necessariam, quatenus ea est indifferens vt terminetur, aut non terminetur ad creaturas.

Confirmatur 1. nam volitio Dei est simpliciter infinita, ita vt æquiualeat infinitis volitionibus, & nolitionibus realiter distinctis: quare vt sit libera volitio, aut nolitio alicuius obiecti, non requiritur additio nouæ entitatis, sed tantum eiusdem volitionis libera terminario ad tale obiectum. Quemadmodum vt scientia Dei necessaria, sit scientia libera creaturarum, sufficit quòd ad eas liberè terminetur, cum posset non terminari.

Confirmatur 2. nam libertas Dei non est potentialis, sed summè actualis, seu per modum actus purissimi, excludentis potentiam physicam tam actiuam, quàm passiuam, quæ in nostra libertate reperitur. Vnde indifferencia diuinæ libertatis non est in ordine ad actus internos, sicut nostra, sed in ordine ad obiecta externa. Itaque sicut voluntas nostra per seipsam immediate, adeoque si-

ne reali mutatione se determinat ad agendum, cum posset non agere; ita nihil vetat quin diuina entitas per seipsam, & sine vlla realitate superaddita, possit terminari ad hoc vel illud obiectum, & induere rationem volitionis liberæ. Et quemadmodum si voluntas nostra esset ens necessarium, id non impediret, quo minus actus ab ea elicitus libere fieret, si cum tali necessitate, conseruaret indifferentiam quam habet ad agendum, vel non agendum. Ita quamuis volitio Dei sit necessaria quoad entitatem, cum tamen ea sit indifferens, vt seipsam terminet, aut non terminet ad creaturas, hinc fit vt quatenus se libere terminat ad hanc, vel illam, dicatur volitio libera.

Dices forma non potest esse in subiecto, quin illi conferat totum suum effectum formalem, ergo cum volitio necessaria sit veluti forma quædam existens in deo, tribuet illi velle necessario omnia volibilia. Respondeo effectum formalem volitionis diuinæ esse necessario facere vt deus amet omnia volibilia, non tamen, vt deus ea omnia amet necessario, sed singula, pro cuiusque exigentia, & capacitate.